

E-BULLETIN

SLOVENSKÝ INŠTITÚT V PRAHE

FEBRUÁR 2025

FOKUS

NA SÚČASNÚ SLOVENSKÚ LITERATÚRU

CELOROČNÝ CYKLUS PREZENTÁCIE KNÍH FINALISTOV
LITERÁRNEJ CENY ANASOFT LITERA

HOSTKA: VANDA ROZENBERGOVÁ

MODERUJE: ELENA KOTOVÁ

Fokus na súčasnú slovenskú literatúru je cyklus diskusií s autormi a autorkami z finálovej desiatky prestížneho slovenského ocenenia Anasoft litera, ktoré odborná porota udeľuje raz ročne za najlepšie pôvodné slovenské prozaické literárne dielo alebo za preklad pôvodného prozaického literárneho diela autorov, ktorí sú primárne občanmi Slovenskej republiky.

Cieľom cyklu je v priebehu roku 2025 v Prahe na mesačnej báze postupne predstaviť najnovších nominantov v zložení: Lukáš Cabala (Spomenieš si na Trenčín?), Dušan Dušek (Deti v daždi), Ivana Gibová (Babička©), Juraj Kováčik (Bod zlomu), Katarína Kucbelová (Modrosleposť), Miroslava Kuľková (Hotel Balkán), Richard Pupala (Druhý čierny zošit), Jozef Puškáš (Vivat akadémia, zbohom Čechov), Vanda Rozenbergová (Storočie), Ondrej Štefánik (Siroty).

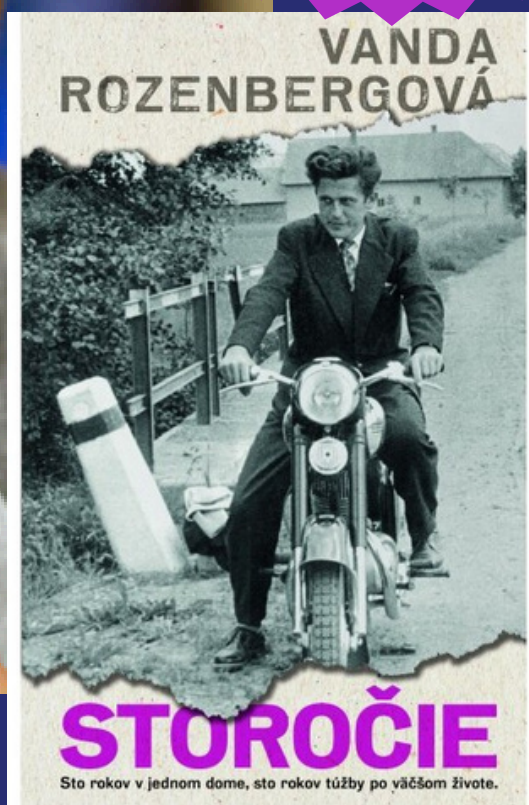

Autorka Vanda Rozenbergová | SLC

12. 2. 2025

o 18:00

Slovenský inštitút
v Prahe,
Hybernská 1

Vanda Rozenbergová (*1971, Bojnice)

Absolventka žurnalistiky na FFUK v Bratislave má rôznorodé pracovné skúsenosti – bola učiteľkou, robila cenové ponuky na drevené okná, živila sa prácou v stávkovej kancelárii a pôsobila ako bibliografka v Hornonitrianskej knižnici v Prievidzi, kde žije.

Je trojnásobnou finalistkou súťaže Poviedka, autorsky prispievala literárnymi príspevkami do rozhlasu a dnes má na konte niekoľko zbierok poviedok aj románov: Vedľajšie účinky chovu drobných hlodavcov (2011), Moje more (2012), Slobodu bažantom (2015), Muž z jamy a deti z lásky (2017), Tri smrťky sa plavia (2018), Spoločný nočný mier (2020), Zjedol som Lautreca (2022), Storočie (2023).

Na cenu Anasoft litera bola nominovaná už päťkrát. Okrem prozaickej tvorby sa venuje aj maľbe obrazov na sklo, ktoré prezentovala v rámci dvoch samostatných výstav a figuruje aj na obálkach jej kníh.

Storočie (SLOVART, 2023)

Ak by ste Zdochliare hľadali na mape, sú všade. Na začiatku minulého storočia v nich Vilmos Singer postavil dom. Ubytoval v ňom rodičov Ušatých so synom Egonom, no ich životy zakrátko zmenila španielska chrípka. O sto rokov neskôr dom stále stojí a bez ohľadu na novú hrozbu, jeho obyvatelia nie sú a nikdy neboli nakazení radosťou zo života, láskou k blížnemu, ani zdravým rozumom. Okrem Denisa, Elenky a Bubeníka. A ešte Egona. Egon síce zomrel, no možno nie. Keby mal dom v Zdochliaroch pamätnú tabuľu, bolo by na nej napísané: v tejto budove sa vyše sto rokov zlievajú v jedno lacný alkohol, ťažké jedlá, krásna hudba, surový krik, tiché samovraždy, špecifická pohrebných zvykov, mrkva uložená na zimu, aj spoločenský život myši obyčajnej.

Pripravili:

Slovenský inštitút v Prahe, Slovenské literárne centrum a TVAR.

OPÝTALI SME SA AUTORKY:

VANDA ROZENBERGOVÁ

Ako ovplyvnili Vaše rôznorodé pracovné skúsenosti, napríklad práca učiteľky či bibliografky, Vašu literárnu tvorbu?

Záujem o históriu ma nasmeroval k bibliografii, a tá ma vo výsledku v niektorých prípadoch priviedla k textom, ktoré mi pomohli vyjadriť dejinné súvislosti napríklad aj v knihe Storočie.

Učiteľkou som bola už veľmi dávno. Pokiaľ ide o pracovné skúsenosti, najviac moje písanie ovplyvnila práca s deťmi z marginalizovaných skupín, v táboroch organizácie Deti Dunaja.

Ako prebieha Váš tvorivý proces? Máte nejaké špecifické rituály alebo postupy, ktoré dodržiavate pri písaní?

Rituály nemám, písanie mi ide najlepšie skoro ráno, ideálne ak je ešte tma. Vstávam teda podľa ročného obdobia, v lete aj veľmi skoro.

Ako by ste román Storočie opísali jednou vetou?

Pravda je to, čomu veríš.

Čo vás inšpirovalo k napísaniu tohto diela a aké témy v ňom skúmate?

Na začiatku bola obnova fasády na dome, v ktorom bývam. Príbeh a jeho vyústenie mi napadol vo chvíli, keď sa začal rekonštruovať náš balkón.

Dejiskom románu Storočie je obec Zdochliare. Ako si tento priestor môžeme predstaviť? Kto sú jeho obyvatelia?

Obyvateľmi Zdochliarov sme my všetci, v našej slovenskej krajine. Hovoríme, že sa vieme spájať a máme dobré srdcia, ale v skutočnosti nie sme ochotní učiť sa, počúvať, rešpektovať, snívať, mlčky vnímať, kultivovať, hľadať, pokorne rešpektovať a spoznávať sami seba naprieč poschodiami, ulicami, mestami, dedinami, severom, juhom, východom a západom. Sme znepriatelení a navzájom sa ničíme. To je tragické.

VÝSTAVA SOIL NOT OIL

24. 1. – 13. 3. 2025

SLOVENSKÝ INŠTITÚT V PRAHE,
HYBERNSKÁ 1

**Vystavujúci autori/vystavujúce
autorky:**

Lena Brazin,
Oto Hudec,
Ráchel Jutková,
Tatiana Takáčová,
Ján Zelinka

Kurátorka: Štefánia Ďuricová

Klimatická kríza spôsobená industrializáciou a agrikultúrou založenou na spaľovaní fosílnych palív vyústila do globálnej katastrofy, ktorá ohrozuje nielen potravinovú stabilitu, ale aj stabilitu ekosystému na Zemi. Veľké korporácie prebrali kontrolu nad potravinovým systémom, globalizácia agrikultúry a technologický rozmach spôsobili, že zem je považovaná za komoditu. Avšak nedozerané následky ťažby surovín, presúvanie obrovských mäs pôdy či využívanie ropy na transport potravín stále ďalej a ďalej od miesta ich produkcie sú neúnosné.

Výstava SOIL NOT OIL reaguje na témy spojené so zemou a pôdou, niektoré diela kriticky poukazujú na banskú činnosť v našom regióne a vo svete, iné naopak oslavujú tradičné poľnohospodárstvo a šetrné využívanie zdrojov. Zachytené sú zásahy v krajine, ľudská činnosť, no aj životodarná sila pôdy. Autori a autorky tak otvárajú kritické otázky, ktorými upozorňujú na krehkosť prírodných ekosystémov, ľudskú činnosť a potrebu ochrany nášho prostredia.

Výstava SOIL NOT OIL

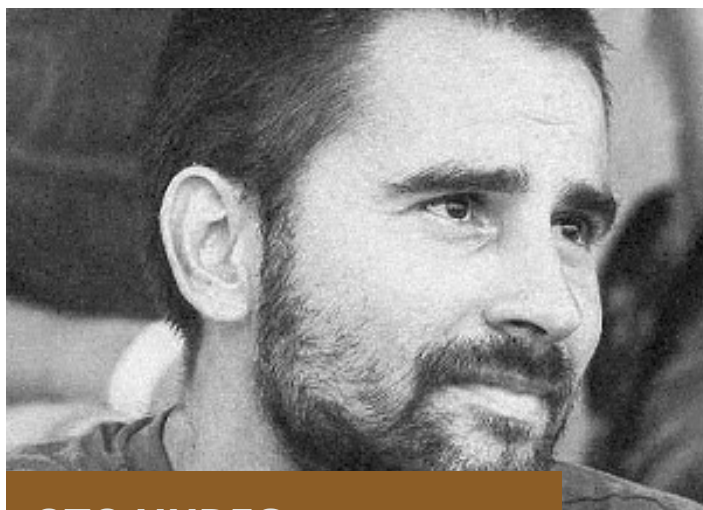
LENA BRAZIN

Lena Brazin je slovenská vizuálna umelkyňa žijúca v Londýne. Vo svojej tvorbe sa venuje prevažne figurálnej maľbe, v ktorej skúma hraničiace existencie človeka medzi spirituálnym svetom a každodennou realitou. Jej maľby sú kompozične inšpirované kolážou, v ktorých autorka intuitívne zhmotňuje podvedomé predstavy a spája ich do vizuálnych máp. Jej expresívna obrazotvornosť sa častokrát opiera o symbolizmus a metafory. Lena absolvovala Turps Art School v Londýne, zúčastnila sa rôznych umeleckých rezidencií a vystavovala napríklad v Royal Academy of Arts, Flowers Gallery, či v Arusha Gallery.

RÁCHEL JUTKA

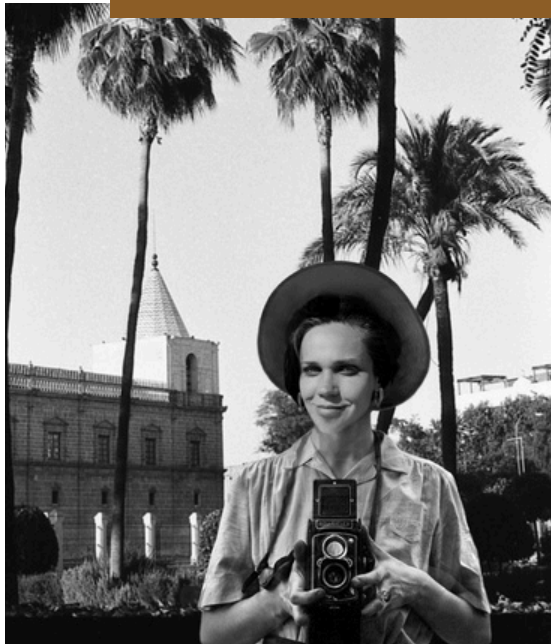
Ráchel Jutka je vizuálna umelkyňa, ktorá vo svojej tvorbe využíva experimentálne techniky a prístupy prevažne v médiu maľby. Štúdium absolvovala na University of Highlands and Islands a na Fakulte umení v Košiciach. Ráchel citlivým prejavom demonštruje intuitívnu a abstrahovanú maľbu, ktorej inšpirácie vznikajú z vizuálnych impulzov pretechnizovanej doby plnej sociálnych sietí. Kriticky reflektuje fenomény súčasnosti, ako je „emotional fatigue“, súvisiaca s nadmerným informačným preťažením. Aktívne vystavuje doma i v zahraničí.

OTO HUDEC

Oto Hudec je medzinárodne uznávaný vizuálny umelec, aktivista a pedagóg na Fakulte umení v Košiciach. Vo svojich projektoch sa venuje utopickým víziám, v ktorých skúma témy klimatickej zmeny, globalizácie, migrácie, a životy minoritných komunít. Jeho diela sú súčasťou zbierok prestížnych inštitúcií a vystavoval na mnohých samostatných aj skupinových výstavách po celom svete. V roku 2024 reprezentoval Slovensko na Benátskom bienále.

TATIANA TAKÁČOVÁ

Tatiana Takáčová je vizuálna umelkyňa, ktorá prostredníctvom fotografie a inštalácie skúma psychologické a sociologické témy, súčasné fenomény a otázky temporality. V jej práci sa prelínajú prvky dokumentárnej a konceptuálnej fotografie, pričom využíva dokument, denníkové záznamy a inscenované prístupy. Vyštudovala fotografiu na Katedre fotografie a nových médií VŠVU v Bratislave, kde pôsobí ako doktorandka. Od roku 2022 sa venuje kurátorskej činnosti v KAIR – Košice Artists in Residence. V roku 2024 získala Grand Prix v rámci medzinárodnej fotografickej súťaže Rovinj Photodays.

JAN ZELINKA

Ján Zelinka je etablovaný sochár na slovenskej i medzinárodnej výtvarnej scéne. Vyštudoval sochárstvo na Fakulte umení v Košiciach. Jeho diela vychádzajú z figuratívneho sochárstva, ktoré spája s procesualitou a konceptuálnymi prístupmi. V jeho tvorbe sa snúbi premyslená forma s prvkami náhody, pričom často pracuje s efemérnymi materiálmi. Dominantnými témami sú život, smrť a s nimi spojená ontologická podstata smrteľného tela. Svoje práce predstavil na mnohých výstavách doma i v zahraničí.

NA SLOVÍČKO S KURÁTOROU VÝSTAVY SOIL NOT OIL ŠTEFÁNIU ĎURICOVOU

Na čo odkazuje názov výstavy SOIL NOT OIL?

Názov výstavy odkazuje na dielo ekofeministickej autorky Vandany Shivy. Soil Not Oil je výzvou k presunu od fosílnych palív a industrializovaného poľnohospodárstva k udržateľnému hospodáreniu, ktoré rešpektuje pôdu ako živý ekosystém. Shiva argumentuje, že zdravá pôda je kľúčom k riešeniu klimatickej krízy, zachovaniu biodiverzity a zabezpečeniu potravinovej suverenity pre budúce generácie. V tomto duchu je postavený aj koncept výstavy, ktorá je na jednej strane oslavou pôdy a druhej, kritikou našej extraktivistickej činnosti bez rešpektu voči okoliu.

Ako sa do výstavy premieta téma ekofeminizmu? V čom spočíva prepojenie feminizmu a environmentálnych otázok a v čom je podľa teba zaujímavé?

Prepojenie feminizmu a environmentálnych otázok spočíva v spoločnom boji za rešpektovanie, ochranu a regeneráciu života vo všetkých jeho formách, od ochrany biodiverzity až po uznanie tradičných znalostí, ktoré ženy v mnohých kultúrach uchovávajú. Zaujímavé je, že ekofeminizmus neponúka len kritiku, ale aj alternatívne spôsoby myslenia a žitia, ktoré zahŕňajú spoluprácu, starostlivosť a udržateľnosť ako odpoveď na environmentálne aj sociálne problémy. Výstava sa tak snaží túto perspektívu artikulovať prostredníctvom diel, ktoré skúmajú vzťah medzi prírodou, mocou a zraniteľnosťou systémov, a zároveň divákov podnecujú k otázkam o tom, ako zmeniť naše kolektívne správanie a hodnoty.

Vystavené diela reagujú na aktuálne environmentálne témy, napríklad na neudržateľnú ťažbu surovín či poľnohospodársku produkciu, na vplyvy globalizácie a industrializácie na ekosystémy. Rezonujú tieto témy v súčasnom vizuálnom umení - na Slovensku aj globálne?

Áno, tieto témy výrazne rezonujú v súčasnom vizuálnom umení, na Slovensku aj v globálnom kontexte. Environmentálne otázky čoraz viac zaujímajú popredné miesto v umeleckých diskurzoch. Umelci reflektujú tieto problémy prostredníctvom rôznych médií, od malieb a inštalácií po performance a nové technológie často prepájajú umeleckú produkciu s aktivizmom.

Na Slovensku môžeme vidieť nárast záujmu o environmentálne témy u umelecko, ktoré reflektuje lokálne problémy, ako je degradácia krajiny, výrub lesov či problémy s vodnými zdrojmi. Najvýraznejšou osobnosťou v tejto téme je jednoznačne Oto Hudec, ale témam spojeným s ekológiou sa venujú napríklad aj Monika Pascoe Mikyšková, ktorá sa venuje ekosystémom a prírodným materiálom, diela Martina Piačka napríklad často spájajú environmentálne témy s historickými kontextmi Slovenska. Skúma krajinu ako nositeľku pamäte a identity. Globálni umelci a umelkyne ako Olafur Eliasson, Agnes Denes alebo Maya Lin spájajú environmentálne umenie s vedou a komunitnými projektmi, čím upozorňujú na klimatickú krízu a našu úlohu v jej riešení. Súčasná vizuálne umenie tak vytvára priestor na kritickú diskusiu o našom vzťahu k prírode a často pôsobí ako katalyzátor na uvedomenie si zodpovednosti za ekologickú budúcnosť.

Ako môže z tvojho pohľadu umenie prispieť k širšiemu spoločenskému dialógu o klimatickej kríze?

Na rozdiel od faktov a suchých tabuliek, môže umenie vzbudiť emócie a záujem o danú problematiku. Taktiež sú umelci väčšinou v prvých radoch revolučných odbojov a zmien, preto verím, že umenie má moc inšpirovať, otvárať pálčivé otázky a poukazovať na problémy. Taktiež umenie otvára priestor na diskusiu o témach, ktoré môžu byť v iných kontextoch polarizujúce alebo tabu.

Festival hudobného divadla OPERA 2025 opäť prinesie to najlepšie z produkcie českých a slovenských profesionálnych operných súborov. Táto prestížna bienálna prehliadka, ktorá sa koná od roku 1993, poskytuje jedinečnú príležitosť porovnať umelecké smerovanie jednotlivých operných scén a ponúka divákovi výnimočné inscenácie. Okrem veľkých inštitucionálnych divadiel festival dáva priestor aj nezávislým operným projektom a alternatívnym tvorcom.

Od roku 2015 sú súčasťou festivalu aj slovenské profesionálne súbory. Na tohtoročnom festivale OPERA 2025 sa predstavia dve slovenské divadlá. Národné divadlo Košice uvedie 4. februára v Stavovskom divadle expresívnu operu Kráľ Roger poľského skladateľa Karola Szymanowského. O tri dni neskôr, 7. februára, Štátna opera Banská Bystrica prinesie magické hudobné spracovanie príbehu Malý princ od Rachel Portman. Obe predstavenia sľubujú nezabudnuteľný umelecký zážitok a podčiarkujú význam slovenskej opernej tvorby v stredoeurópskom priestore.

Viac informácií o festivale a vstupenkách nájdete na tomto [odkaze](#).

KRÁĽ ROGER | KAROL SZYMANOWSKI

NÁRODNÉ DIVADLO KOŠICE

4. 2. 2025 O 19:00, STAVOVSKÉ DIVADLO

Opera Kráľ Roger je vrcholným dielom Karola Szymanowského, ktoré vzniklo v rokoch 1918-1924. Libreto napísal skladateľ v spolupráci so svojim vzdialeným bratrancom Jaroslawom Iwaszkiewiczom, ktorý sa neskôr stal známym poľským spisovateľom. Szymanowski čerpal z návštev Talianska a Sicílie, ktorých kultúra a história ho fascinovali. Duchovnú inšpiráciu našiel v Euripidových Bakchantkách, Platónových dielach Faidros a Symposion a dielach Friedricha Nietzscheho.

Opera prináša príbeh vládcu Rogera ako predstaviteľa spoločenského systému, sveta racionality, poriadku a viery, ktorý naruší tajomný Pastier – prorok, ktorý hlásaním hedonizmu a bujarého veselía poblázni masy. Jeho príchod otrasie súčasným spoločenským poriadkom, ale zároveň odštartuje Rogerovu osobnú premenu.

MALÝ PRINC | RACHEL PORTMAN

ŠTÁTNA OPERA BANSKÁ BYSTRICA

7. 2. 2025 O 17:00, STAVOVSKÉ DIVADLO

Hudobno-dramatické dielo pre deti s podtitulom „magická opera“ je hudobnou adaptáciou najvýznamnejšieho rozprávkového príbehu modernej literatúry, nadčasovej knihy Antoina de Saint-Exupéryho z roku 1943. Autorkou hudby je skladateľka Rachel Portman, oceňovaná najmä v žánri filmovej hudby.

Dielo líči príbeh pilota (samotného autora – spisovateľa), ktorý počas vojny uviazne so svojím havarovaným lietadlom v saharskej púšti. Tam sa stretáva s Malým princom, ktorý priletel zo vzdialeného asteroidu. Začne s ním viesť rozhovor o zmysle života, o priateľstve a láske, o pýche a pokore.

Film

ANDY WARHOL – americký sen

26. 2. 2025 o 18:00

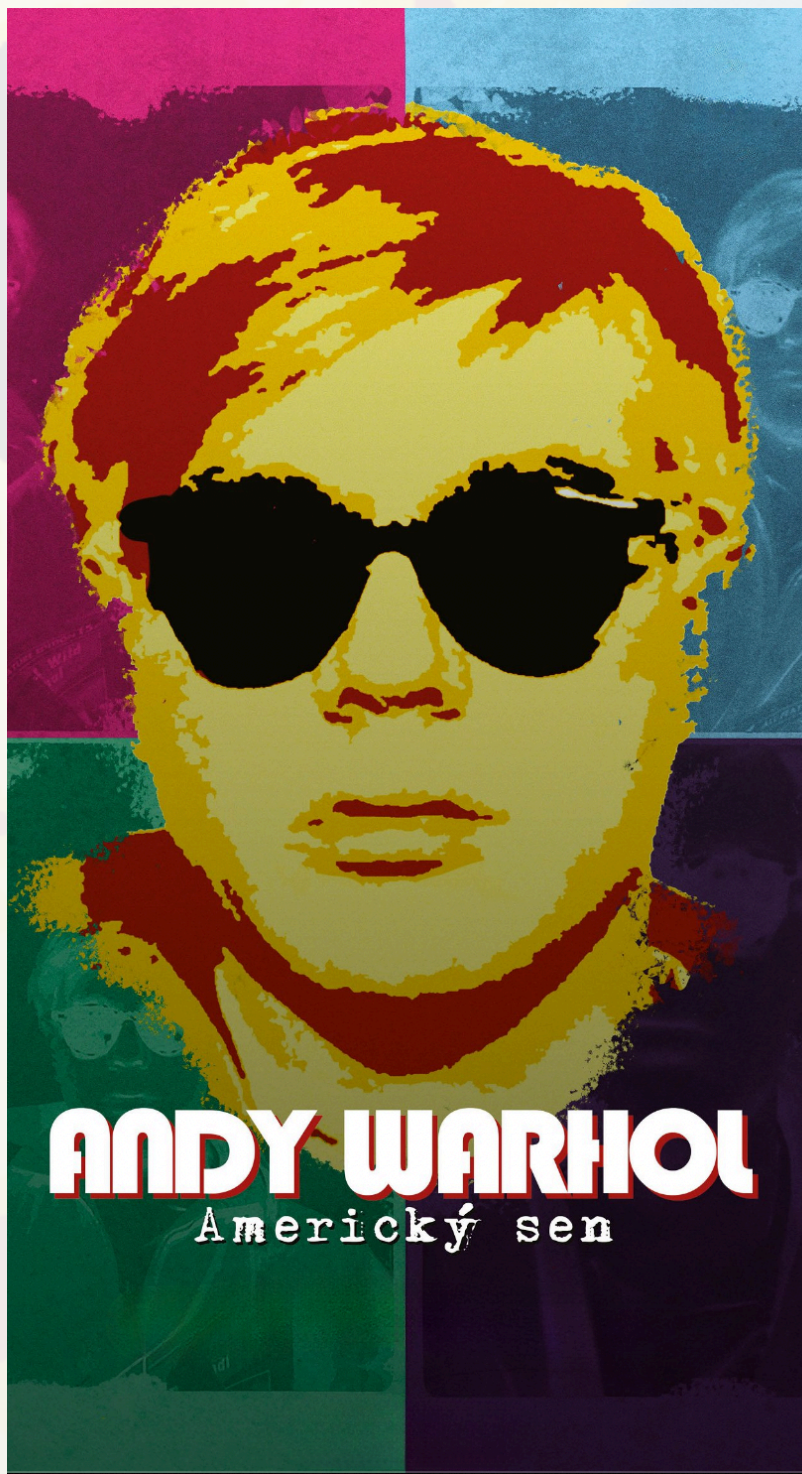
Slovenský inštitút v Prahe, Hybernská 1

Vstup zdarma.

Vo februári uplynie 38 rokov od smrti ikony pop artu, vizuálneho umelca a filmového tvorca Andyho Warhola. Život a dielo tejto významnej osobnosti, ktorá má korene vo východoslovenskej dedine Miková, si pripomenieme premietaním snímky režiséra Ľubomíra Slivku.

Dokumentárny film o živote a diele jedného z najväčších svetových umelcov rozpráva intímny príbeh Andyho rodiny. Ako sa synovi rusínskych prisťahovalcov podarilo presadiť sa na newyorskej umeleckej scéne, získať svetovú slávu a ovplyvniť umelecké štýly naprieč mnohými žánrami?

Dokument pozostávajúci z výpovedí rodinných príslušníkov a známych, medzinárodných odborníkov aj historikov umenia dopĺňajú jedinečné autentické zábery z Andyho života na dvoch kontinentoch.

SILVESTER LAVRÍK: PREDPOVEĎ NA ZAJTRA

DIXIT, BRATISLAVA 2024

V tomto príbehu sa dosť klame, kradne a aj na katastrofy dôjde, no na jeho počiatku bola hnusoba a vajce v meteorologickej búdke. Koľko rozhovorov musíme prežiť, kým prestaneme konverzovať a dovolíme slovám, aby hovorili to, o čom sa nehovorí? Intímny ľúbostný príbehom zmrzačeným zlomyseľnosťou rán osudu sa autor vracia s románom zo súčasnosti s malou dávkou sci-fi.

VÁCLAV KOSTELANSKI: SEKAŤ DOBROTU

KK BAGALA, LEVICE 2024

Hrdina novely je rebel a kajúcnik, bitkár a bitý a už len z princípu s ničím nesúhlasí. Hoci už dorástol k veľkej detskej hlave, je to len malý úspech oproti tomu, do čoho všetkého ešte nedorástol.

OSKÁR ČEPAN

(27. 2. 1925, CÍFER – 3. 9. 1992, BRATISLAVA)

Slovenský literárny teoretik a historik, vedec a kritik, výtvarník, vydavateľ, archeológ, paleontológ, pedagóg, scénograf, amatérsky archeológ.

Absolvoval odbor slovenský jazyk a literatúra – filozofia na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave (dnes Univerzita Komenského).

Po skončení štúdií pôsobil ako literárny historik a teoretik v Literárnovednom ústave (neskôr Ústav slovenskej literatúry SAV).

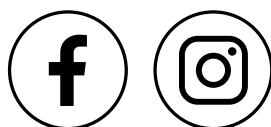
Spoločne s Dobroslavom Chrobákom je autorom literárnej príručky Rukoväť dejín slovenskej literatúry (1949).

Okrem toho napísal množstvo štúdií a statí, teoretických prác v oblasti literárnej genealógie a typológie, niekoľko kapitol z akademických Dejín slovenskej literatúry a je tiež autorom niekoľkých mimoriadne významných monografií. Literárno-vedeckými textami prispieval aj do odborných časopisov.

Jeho meno nesie prestížne ocenenie pre mladých umelcov. Cena Osára Čepana sa každoročne udeľuje víťazovi alebo víťazke súťaže za tvorbu v oblasti maľby, grafiky, kresby, sochy, fotografie, videa či iných multimédiách.

Slovenský inštitút Praha
Hyberná 1
110 00 Praha 1, Česká republika
www.slovenskyinstitut.cz
Tel: +420 721 466 298
E-mail: si.prague@mzv.sk

Zmena programu vyhradená.

Účasťou na podujatiach Slovenského inštitútu v Prahe dávate súhlas so spracovaním osobných údajov.
Vaše osobné údaje nebudú poskytnuté tretím stranám na ďalšie spracovanie bez vášho vedomia.